

Wieś Okolicy Juchowo-Radacz-Kądzielnia

Lato
2014

Krag
Wspierający

Fundację im. Stanisława Karłowskiego

Auch das ist Kunst,
ist Gottes Gabe,
aus ein paar sonnenhellen Tagen
sich soviel Licht ins Herz zu tragen,
daß,
wenn der Sommer längst verweht,
das Leuchten immer noch besteht.

J.W. von Goethe

Również to jest sztuką
i boskim darem jest
od jasnych, słonecznych dni
światło prowadzić do serca
tak, gdy lato dawno minione
by jasność ta w sercu trwała

Tłumacz. D. i K. Sałagan

**Łącząc się z Państwem przesyłamy serdeczne pozdrowienia z Juchowa, Radacza i Kądzieni
oraz życzymy Wszystkim pełnego i spełnionego lata!**

Drodzy Przyjaciele i Darczyńcy Projektu Wiejskiego Juchowo,

cóż za kontrast! Przypominając sobie zimę 2012/2013 w Juchowie, kiedy to mrozom i śniegom nie było końca, można było z kolei podczas ostatniej zimy odnieść wrażenie, że podobnie jak i w innych częściach Europy, jest się przeniesionym, w klimatyczne odludzie gdzieś pomiędzy jesienią i wiosną. Po wspaniałym jesiennym kolorystyce pól oraz liści drzew wystawionych na słońce, zimą ciągle się one jeszcze zieleniły. Oziminy (żyto, orkisz, jęczmień) nie wiedziały, w którą stronę powinny kierować swoje delikatne liście. Zimą, przy nieustannie powracających mrozach, liście zbóż układają się płasko na ziemi w kształcie gwieżdzistej rozety. Nad powierzchnią ziemi panuje wegetatywny spokój, tylko korzenie roślin pną się pionowo w głąb. Roślinki zbóż sprawiają wrażenie, jak gdyby w tym stadium rozety ich otoczenie odwzorowywało obraz ziemski. Tak też było faktycznie w czasie mroźnych i przejrzystych nocy w samym środku zimy, kiedy to siły dalekiego kosmosu, formujące i powodujące powstawanie kryształków, najintensywniej sięgały w głąb ziemi. Odzwierciedleniem tego były kryształki śniegu, w kształcie sześciokątnych gwiazdek, podobnie jak i spęczniałe i zdeformowane rozety liści.

W uprawach zbóż w gospodarstwach biodynamicznych jeszcze do dziś widoczny jest fenomen zimy. Na polach gospodarstw konwencjonalnych, stosujących nawożenie azotem, rośliny nie zaznają wegetatywnego spokoju, rosną również zimą, kierując swoje liście ku górze. Nie zaznając właśnie tego spokoju, podczas którego formujące siły kosmosu szczególnie silnie wpływają na powstające życie i wpływają na właściwy dla danego gatunku skład

substancji odżywczych w kolejnych etapach wzrostu, dojrzewania oraz wydawania owoców.

Kiedy jednak zima jest łagodna, zboża wykazują tendencję do dalszego wzrostu i wypuszczają liście. Jest to znakiem, że siły księżycy działające w sferze wodnistej, mają przewagę. Powoduje to zwiększoną podatność na choroby bakteryjne i grzybowe. Ponieważ ostatnia zima była jednocześnie naprawdę sucha, ryzyko to może być mniejsze. Niemniej co roku raczą nas nowymi niespodziankami.

Niezwykłe szczęśliwym trafem dla Juchowa były obfite opady deszczu w kwietniu i przede wszystkim w maju. We właściwym momencie dały one roślinom odpowiednie warunki do wzrostu. Dzięki temu nasze krowy mogły o tydzień wcześniej wyjść na pastwiska oraz wcześniej dokonaliśmy pierwszego pokosu.

Stan zasiewów jesiennych i wiosennych pozwala żywić nadzieję, że plony będą dobre. Pokazuje to korzyści wynikające z pogody wiosennej, które mogą chociaż w części pokryć braki w żyzności gleb piaszczystych. Korzenie sięgają tylko z trudem głębiej niż do wierzchnich, ubogich warstw gleby.

W niższych partiach gleba jest zbita i tylko dzięki stosowanym mechanicznym zabiegom głęboszowania, korzenie mogą się tam przedostać, a woda nie ucieka. Powoduje to z kolei konieczność nawadniania pagórkowatych terenów pastwisk i pól uprawnych, przy niskim poziomie wód gruntowych. Te duże niedobory plonów można wyrównać tylko poprzez ustawiczną poprawę żyzności gleby a jest to proces wieloletni! W celu znalezienia odpowiedzi na wiele pytań, profesor dr Ton Baars rozpoczął praktyczne badania naukowe.

Na szczególną uwagę zasługują uprawy polowe traw z koniczynami, zarówno ze względu na lepsze zaopatrzenie gleby w próchnicę jak również zabezpieczenie w siano na zimę. Stodoły zapelnione są w 2/3 sianem tylko z I. pokosu. Jego jakość, podobnie jak w roku ubiegłym jest znakomita, za co wdzięczne jest nasze zdrowe stado 350 krów mlecznych z ciągle wzrastającą wydajnością mleczną na poziomie 6300 ltr. rocznie od krowy. Przyczyniło się do tego również zimowe karmienie burakami pastewnymi, których powierzchnia uprawna w tym roku została zwiększona do 20 ha.

Po raz pierwszy rozpoczęliśmy uprawy różnych odmian ziemniaka i pszenicy, jak również kukurydzy na ziarno (5ha) czy też uprawę grochu pastewnego na rozmnożenie, kostrzewy czerwonej oraz seradeli.

Ogrodnictwo jest na etapie restrukturyzacji. Oba namioty foliowe zostały przeniesione w nowe miejsce aby miały lepsze możliwości do nawadniania. Na pow. 5 ha uprawiamy 35 gatunków warzyw. Obok zaopatrzenia naszej dużej wspólnoty gospodarstwa, pierwsze abonamentowe dostawy warzyw trafiły do rąk klientów z okolicznych miejscowości.

Nowe, 3,5 kilometrowe nasadzenia żywopłotów, przede wszystkim na spustoszałych terenach Radacza, rzędy drzew ciągnące się kilometrami wzdłuż polnych dróg oraz rozległy, rozciągający się na łąkach torfowych system wyczyszczonych rowów o łącznej długości 55,3 km, jak również 20 założonych stawów, w tym Jezioro Łabędzie - zbiornik stały oraz Jezioro Żurawie o pow. 3,5 ha są rozproszone po całym gospodarstwie, wzbogacają krajobraz w

nowe gatunki flory i fauny. Pamiętając o naturalnym porządku rolnictwa, w taki to właśnie sposób rodzi się z niego we wzajemnym odwzorowaniu nowa kultura oraz nowy krajobraz.

Krajobraz i kultura - Prace pomiędzy jeziorami - Lasami bagnami i polami

Teren projektu wiejskiego Juchowo-Radacz-Kądzielnia otoczony jest 45 km pierścieniem lasów i razem z torfowiskami i polami ciągnie się po rozległym, pagórkowatym terenie pomiędzy jeziorami Juchowskim i Radackim. Właśnie ta część ziemi, ożywionej w sposób biodynamiczny, chroni w sobie załączek, który może spowodować rozkwit nieograniczonego potencjału rozwojowego. Wszelkie działania podejmowane do tej pory i oraz wszelkie działania w przyszłości, będą owocne jedynie wówczas, gdy wywodzą się z tego załączka. W szczególności dotyczy to terapii socjalnej. Podobnie jak i każdy inny rozwój, powstawanie tej inicjatywy zależne jest od czasu, od zmian, od „umierania i stawania się”. Podstawę tego wszystkiego stanowi rolnictwo biodynamiczne. Z niego wyrasta nowy ład natury i powiązany z nim nowy porządek społeczny. Droga została określona, pierwsze kroki zostały poczynione, a cel jest gwiazdą przewodnią.

Spośród wielu prac wymienić warto następujące:

- Działania w kierunku świadomego pojmowania rolnictwa w kontekście tworzenia całościowego organizmu odniosły wielki sukces. Prace budowlane, poza zakładaniem stawów, obejmują wykonanie zbiornika na gnojowicę pod kątem przyszłej hodowli bydła w Kądzielni (750 m³), zakończenie budowy drugiej hali na siano oraz rozpoczęcie budowy kolejnego zbiornika na gnojowicę przy oborach w Juchowie.
- Duża roślinna oczyszczalnia ścieków w Juchowie ma za sobą zdaną pierwszą poważną próbę. W czerwcu

rozpoczęto prace związane z układaniem nawierzchni oraz nowym kształtowaniem nierównego, zakurzonego i czasami też zabloconego terenu gospodarstwa oraz dróg dojazdowych. Rozbudowa pomieszczeń mieszkalnych na poddaszu w budynku biurowca w perspektywie pomoże złagodzić bolączki związane z permanentnym brakiem mieszkań.

- Projekt wiejski ma nadzieję otrzymać darowizny oraz środki z programu polsko-niemieckiego, przeznaczone na ratowanie starej leśniczówki przed zawaleniem się i jej przebudowę na centrum młodzieżowe Wschód / Zachód.
- Praca pedagogiczna z młodzieżą realizowana jest na pełnych obrotach. Dzięki niej wzrasta stopień rozpoznawalności Juchowa w regionie oraz poza granicami kraju. Ostatnio odbywały się u nas praktyki szkolne dla 32 uczniów szkół waldorfskich z Heidenheim wraz z dziećmi i uczniami z regionu.
- Praca pracowni socjoterapeutycznej rozszerza swą działalność w zakresie uprawy ziół leczniczych i owoców jagodowych, pielęgnowania kwietników oraz żywopłotów na terenie gospodarstwa oraz zbioru owoców dziko rosnących. Przetwórstwo realizowane jest w coraz większym wymiarze w małych pomieszczeniach starej gorzelni. Zdobycie kanału zbytu dla różnorodnych produktów wymaga czasu i uwagi. Podczas targów produktów ekologicznych w Warszawie jeden z produktów pracowni z Juchowa zdobył pierwsze miejsce. Budowa nowego budynku pracowni socjoterapeutycznej jest opóźniona. Szczegółowa

dokumentacja budowlana została już przygotowana. Inwestycja ta musiała zostać przesunięta ze względu na konieczność zapewnienia tego finansowania całego przedsięwzięcia, kosztów dodatkowych oraz pojawienia się nowych pytań odnośnie możliwości połączenia warsztatu z projektem wiejskim Juchowo jako organu powiązanego na wielu płaszczyznach.

- Przy planowaniu projektu wiejskiego szczególny nacisk kładziony jest na rozszerzenie działalności przetwórczej, budowę serowarni, masarni i piekarni. Planowanie należy rozpocząć od określenia możliwości sprzedaży. Powinno być to balansowanie pomiędzy potrzebami przestrzennymi z jednej strony, a niezbędnym wyposażeniem z drugiej, w odniesieniu do celu jaki ma osiągnąć działalność przetwórcza oraz w kontekście niezwłocznego rozpoczęcia budowy realizowanej etapowo oraz sposobem gospodarskim. Tak właśnie odbywa się to obecnie w przypadku wypieku pieczywa.
- W prowizorycznych warunkach i w małych pomieszczeniach realizowane są zapotrzebowania miejscowej wspólnoty oraz klientów koszyków z żywnością ekologiczną. W przypadku serowarni przy-

gotowywany jest obecnie ostateczny projekt budowlany oraz projekt wyposażenia, który następnie będzie realizowany etapami przy uwzględnieniu sytuacji rynkowej. Kwestia finansowania jest jeszcze otwarta.

- Konferencja zorganizowana na terenie gospodarstwa w dniach od 31 maja do 1 czerwca zgromadziła 25 uczestników (patrz s. 10) z Polski, Holandii, Luxemburga i Niemiec. Tematem spotkania było: “Formy współpracy ekonomicznej w kontekście myśli asocjatywnej.” Była to forma zastanowienia się na pytaniami i faktami, których znaczenia nie można określić samodzielnie, ale które mogą zostać wypracowane lub rozwiązane we wspólnej pracy osób będących ze sobą powiązanych na co dzień w sferze ekonomicznej i egzystencjalnej. To, że ów zmysł wspólnoty ożywa w Juchowie, znalazło potwierdzenie w słowach jednego z pracowników, który na moje pytanie o to, ile zależy od jego niezmordowanej pracy, odpowiedział spoglądając na mnie “nie, nie, my wszyscy razem”.

Manfred Klett

W imieniu Fundacji im. Stanisława Karłowskiego i wspólnoty działającej w Juchowie/Radaczu i Kądzielni:
Sebastiaan Huisman, Antje Beckmann und Theo Bloem
jak również za obszar socjalterapeutyczny Urszula Sroka
i pedagogikę Danuta Sałagan.

Regulacja gospodarki wodnej w krajobrazie moreny końcowej jest ogromnym wyzwaniem. Przez cały rok, temu zadaniu z dużą pasją poświęca się grupa pana Zdzisława Woronowicza. Jak nikt inny, zna on ten obszar oraz panujące warunki. Jest osobą odpowiedzialną za funkcjonowanie przebiegających systemów drenarskich oraz ich rozszerzanie.

Przy pomocy śluz, wałów i rowów można w zależności od potrzeby spiętrzać lub odprowadzać wodę. Jest to nie lada skomplikowane zadanie.

Od maja 2013 roku za prowadzenie prac badawczych w Juchowie odpowiedzialny jest Prof. Dr Ton Baars.

Projekt „Minimalna obróbka gleby“ z lotu ptaka. W czwartym roku badań na poletku doświadczalnym rośnie mieszanek traw z motylkowatymi.

Naturalne warunki lokalizacyjne Juchowa stawiają gospodarstwu biodynamicznemu szczególne wyzwania. Wiele pojawiających się pytań wymaga ich praktycznego zbadania, co pomaga rolnikom podjąć

decyzję i utwierdza ich w przekonaniu, że pogłębianie wiedzy związanej z doświadczeniem jest skarbem. We współpracy z grupą mechaników z naszego gospodarstwa zbudowano kosze, które zakrywają przeznaczone do badań części użytków zielonych.

Projekt wiejski oferuje również osobom niepełnosprawnym możliwości zbierania doświadczeń w różnych obszarach – tu nasza kuchnia. Duża pomoc przy obróbce warzyw, myciu naczyń lub sprzątanii – co docenia nasza grupa osób pracujących w kuchni.

Osoby z okolicy zainteresowane wypiekanym u nas chlebem, bądź warzywami z upraw biodynamicznych, różnego rodzaju syropami owocowymi jak i żółtym serem, mogą od niedawna zamówić te produkty z bezpośrednią dostawą do domu. Raz w tygodniu nasi pracownicy obszaru socjal-terapeutycznego konfekcjonują te produkty i przygotowują je do wysyłki.

Po zakończeniu prac budowlanych, można na nowo zagospodarować przylegający teren. Jakże ważna praca wykonywana w ramach socjalterapii.

Najważniejsze prace pielęgnacyjne przylegającego terenu wykonywane są przez zespół socjalterapii pod kierownictwem Betty Bootsman. Słoneczniki, byliny i krzewy rozkwitają okazale dzięki pieczołowitej pracy rąk – zapraszają do przebywania wśród nich i cieszą przechodzących obok.

Również w pobliskim sadzie i ogrodzie zielonym socjalterapii przez cały rok praca wre – jak tutaj np. wrywanie chwastów.

Stara kostka brukowa w centralnej części gospodarstwa w Juchowie była ukryta przez dziesiątki lat pod warstwą asfaltu. Dużą jej część możemy ponownie wykorzystać do ponownego utwardzenia nawierzchni. Braki zostaną uzupełnione przez naszą pracownią grupę budowlaną pod kierownictwem Tadeusza Góry. Ten długo oczekiwany projekt budowlany może wkrótce zostać zrealizowany dzięki dofinansowaniu ze środków UE.

Przez 10 dni od końca maja do początku czerwca gościliśmy u nas na praktykach uczniów klasy Waldorfskiej Szkoły Podstawowej z Heideheim. W ramach programu spotkań młodzieży, wspólnie z młodzieżą z Juchowa i sąsiadującego Silnowa brali oni udział m.in. w kursie gotowania wg polskich i niemieckich przepisów kulinarnych, korzystali z kreatywnych ofert w gospodarstwie, brali udział w wycieczkach po okolicy jak również w wyjeździe nad morze.

Podczas wspólnych rozgrywek sportowych zawarli nowe przyjaźnie.

Spotkanie to było dofinansowane w ramach programu Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży (PNWM). Podczas wspólnych prac na terenie gospodarstwa młodzież zrobiła m.in. te piękne „Ławki przyjaźni” i ukształtowała na nowo teren na miejsce dla ogniska. Bardzo dziękujemy wszystkim rzemieślnikom!

Uczniowie i dzieci z
Juchowa podczas
fantazyjnych warsztatów rękodzielniczych.

Śniadanie ekologiczne

w ramach organizowanych spotkań tematycznych w zgodzie z naturą. W ramach śniadań ekologicznych, raz w miesiącu dostarczamy świeży chleb, ser i warzywa do Szkoły Podstawowej Nr 7 w Szczecinku. Projekty te cieszą się już od dłuższego czasu powodzeniem i umożliwiają dzieciom i młodzieży poznawanie posiłków przygotowywanych z surowców ekologicznych.

Formy kształcenia w gospodarstwie

Mija już niemal 20 lat od chwili, gdy pierwsze gospodarstwa ekologiczne w UE otworzyły swoje podwoje dla szerokiej publiczności i zaczęły prowadzić zajęcia edukacyjne. Juchowo-Farm oferuje również od kilku lat warsztaty edukacyjne dla dzieci i młodzieży, miejsca praktyk, a także spotkania w ramach tzw. „Zielonej szkoły“. Z tego też powodu jako Fundacja bierzemy z radością udział od czerwca 2013 roku w europejskim programie Grundtvig „Uczenie się przez całe życie“ wraz z partnerami z Czech, Danii, Niemiec i Wielkiej Brytanii. Realizowany przez nas projekt: „Gospodarstwo ekologiczne miejscem edukacji“ rozpoczął się październikowym spotkaniem w Hamburgu Öko-Markt. Podczas tego spotkania mieliśmy okazję poznać partnerów, ich organizacje oraz potencjał edukacyjny. Kolejne spotkanie miało miejsce w marcu b.r. w Brnie, gdzie każda z organizacji przedstawiała analizę struktur organizacyjnych i programów edukacji w gospodarstwach w swoich krajach. Do września 2015 roku będziemy spotykać się na terenach wszystkich organizacji partnerskich, by poznać dobre praktyki edukacyjne, przeanalizować czynniki, które hamują rozwój edukacji w gospodarstwach ekologicznych oraz opracować schemat finansowania tego typu działań. Planujemy również zebrać materiały potrzebne do opracowania koncepcji europejskiego programu edukacyjnego „Gospodarstwo ekologiczne miejscem edukacji“ oraz „Przewodnika do nauczania w gospodarstwie“, przeznaczonego dla rolników, którzy będą chcieli rozszerzyć swoją działalność o prowadzenie zajęć edukacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych. W Juchowie spotkamy się w lipcu 2015 roku.

Danuta Salagan

„Gospodarstwo biologiczne jako miejsce nauki” /
„Educational Work at the Learning Place Bio-Farm”.
Międzynarodowy projekt Grundvig – to projekt,
w którym uczestniczy Fundacja im. Stanisława
Karlowskiego.

Education and Culture
Lifelong learning programme
GRUNDTVIG

Project: 2013-1-DE2-GRU06-16296

Projekt Wiejski Juchowo-Radacz-Kądzielnia

Fundacja im. Stanisława Karłowskiego w Polsce

Fundacja im. Stanisława Karłowskiego (1879-1939), senatora II Rzeczypospolitej i pioniera rolnictwa biodynamicznego w Polsce (od 1931), ma swoją siedzibę w Juchowie, okolice Szczecinka, woj. Zachodniopomorskie.

Fundacja jako prawny reprezentant Projektu Wiejskiego, zgodnie z prawodawstwem polskim, jest organizacją pożytku publicznego. Jest właścicielem ziemi (1892 ha, w tym 1600 ha gruntów rolnych), budynków oraz żywego i martwego inwentarza. Fundacja odpowiada za to, by majątek ten był na stałe wyłączony z możliwości sprzedaży.

Fundacja realizuje cele organizacji pożytku publicznego wspierając badania naukowe, działalność pedagogiczną, edukacyjną i kulturalną; organizuje i wspiera zawodową oraz społeczną integrację osób niepełnosprawnych (socjoterapia).

Ponadto celem działań Fundacji jest zachowanie bioróżnorodności gatunkowej oraz ochrona przyrody i środowiska naturalnego. Jako modelowe, biodynamiczne gospodarstwo naukowo edukacyjne, daje możliwość powoływania nowych inicjatyw, które zajmowałyby się wspomnianymi dziedzinami.

Celem Projektu Wiejskiego jest tworzenie lokalnej agrokultury w oparciu o rolnictwo biodynamiczne. Kulturowy impuls rolnictwa biodynamicznego odwołuje się do cyklu wykładów, które Rudolf Steiner wygłosił w 1924 w majątku Kobierzyce koło Wrocławia. Rolnictwo biodynamiczne opiera się na dwóch bardzo ważnych aspektach: ożywieniu i uzdrowieniu ziemi uprawnej oraz pielęgnowaniu wiejskiego życia społecznego, zgodnie z trójpodziałem społecznej struktury. Jest to nurt przewodni Projektu Wiejskiego.

Realizację tych dalekosiężnych celów rozpoczęto w 2000 roku, tworząc gospodarstwo biodynamiczne. Gospodarstwem zarządza wspólnota rolnicza, t.j. w chwili obecnej Sebastiaan Huisman, Katharina Huisman, Betty Bootsman i Theo Bloem.

Inicjatywy Projektu Wiejskiego wobec Fundacji są oparte na zasadach umowy i tworzą między sobą stowarzyszenie. Zamierzenia Fundacji realizowane są przez zespół międzynarodowy. Fundacja oferuje, do chwili obecnej, miejsca pracy dla 86 osób z okolic. Ponadto Fundacja realizuje swoje cele również poprzez współpracę z różnymi publicznymi i prywatnymi organizacjami.

Zatem, kto zechce utożsamić się z celami Projektu Wiejskiego Fundacji im. Stanisława Karłowskiego, proszony jest serdecznie o zgłaszanie się do nas.

Wskazówka:

W przypadku gdybyście Państwo byli w przyszłości zainteresowani otrzymywaniem Wieści Okolicy w wersji elektronicznej PDF, prosimy o przesłanie nam imienia i nazwiska wraz z adresem mailowym na: info@juchowo.org

Jeżeli chcielibyście Państwo wykorzystać zdjęcia lub teksty (w całości lub częściowo) z niniejszej publikacji prosimy o wcześniejszy kontakt z Fundacją im. Stanisława Karłowskiego.

Adres w Polsce: Fundacja im. Stanisława Karłowskiego, Juchowo 54a, PL 78-446 Silnowo

Email: info@juchowo.org | Tel +48-94 37 538-21 | Fax 0048-94 37 538-22 | NIP: 673-17-18-086

Adres w Niemczech: Förderkreis Stanisław Karłowski Stiftung,

Günter Happel, Heinrich Heine-Str.11, DE-61118 Bad Vilbel, Tel. / Fax +49 (0)6101 75 24

Oto nasz aktualny numer konta bankowego:

Bank Zachodni WBK S.A., Oddział Szczecinek

Fundacja im. Stanisława Karłowskiego **nr r-ku: 231090 1711 0000 0001 0582 3269**

Prosimy Państwa o podawanie dokładnego adresu przy przekazywaniu darowizn.

Jeśli chcecie Państwo jako nowi czytelnicy otrzymywać nasze pismo

„Wieść okolicy Juchowo-Radacz-Kądzielnia”,

prosimy o podanie nam swojego adresu korespondencyjnego.

Teksty i zdjęcia: współpracownicy, przyjaciele i wspólnota,

tłumaczenie i redakcja: pracownicy biura w Juchowie,

projekt graficzny: B.Bootsman, *druk:* Tempoprint /Szczecinek

WYDRUKOWANO NA PAPIERZE Z RECYKLINGU